

трансформації можливе створення сучасного культурно-освітнього простору, такого освітнього середовища, яке сприяє розвитку творчого потенціалу, формуванню індивідуального творчого обличчя майбутнього художника, спеціаліста декоративно-прикладного мистецтва, викладача початкових мистецьких навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю» / Тетяна Кара-Васильєва, Зоя Чегусова. – Київ : Либідь, 2005. – С.171-274.
2. Комаровська О. Мистецька освіта: передчуття змін і готовність учителя до них / О. Комаровська // Мистецтво та Освіта науково-методичний журнал. – 2017. – №3(85). – С.11-14.
3. Шевнюк О. Л. Взаємодія творчих і методичних інновацій як концептуальна основа системи підготовки майбутніх вчителів образотворчого мистецтва / О. Л. Шевнюк // Мистецтво та Освіта науково-методичний журнал. – 2015. – №3 (77). – С.8-11.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ НОВІТНІХ ХУДОЖНІХ ПРАКТИК

Серих Лариса Володимирівна

Комунальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти

В умовах модернізації національної системи освіти постає необхідність переосмислити накопичену практику підготовки педагогів, які не повною мірою використовують потенціал різних видів мистецтва. Мистецтво у системі сучасної освіти розглядається як суттєвий компонент загальної освіти школяра. Могутній пізнавальний і виховний потенціал мистецтва пов'язаний з естетичною природою, завдяки якій досягаються найпотаємніші процеси духовного життя людини, її внутрішнього світу.

Образотворче, як і декоративно-ужиткове мистецтво є невід'ємною частиною духовного життя особистості, воно концентровано презентує навколишній світ у художньо-образній формі, акумулює в собі багатий естетичний досвід людства. Пізнаючи цінності мистецтва, людина пізнає людське в людині, підносить себе до прекрасного, переживає насолоду.

Навчання мистецтву сьогодні ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого навчання, компетентнісного підходу, що визначені в основних нормативних документах освіти – державних стандартах, програмах, підручниках, відповідно до яких метою освітньої галузі «Мистецтво» є формування та розвиток в учнів комплексу ключових, міжпредметних та предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей та способів художньої діяльності шляхом здобуття власного естетичного досвіду.

Навчально-методичний апарат викладання курсу «Мистецтво» спрямований на реалізацію їх основних функцій і ґрунтується на таких засадах: змістове наповнення, характер викладу матеріалу, побудови системи методів і прийомів навчання, що відповідають віковим психологічним особливостям учнів початкових класів; згідно з вимогами програми вони доступні, різноманітні, тісно пов'язані з життєвим досвідом, пізнавальними інтересами і потребами дитини; вони враховують те, що молодші школярі не можуть повноцінно засвоїти на одному уроці багато нових слів і понять, тому визначення останніх подаються в елементарних, спрощених формулюваннях і підкріплюються конкретними й зрозумілими дітям прикладами й ілюстраціями; зміщені в рукописі підручників запитання, завдання, вправи *дидактично доцільні*, вони актуалізують досвід дітей, що є важливим для повноцінного засвоєння нового художньо-пізнавального матеріалу і його застосування, закріплення у власній художньо-практичній діяльності; виконання завдань передбачає *диференціацію*, з урахуванням різних рівнів розвитку дітей (наприклад, завдання з малювання чи ліплення передбачає можливість вибору дитиною простішого або складнішого варіанту виконання,

при імпровізації інструментального супроводу до пісень учень обирає дитячий інструмент, який відповідає не лише музичному образу, а і його виконавським інтересам і можливостям); для формування здатності особистості до культурного самовираження й розвитку творчих здібностей у підручниках поряд із запитаннями на засвоєння навчального матеріалу і завдань суто тренувального характеру вміщено *художньо-творчі завдання*: імпровізувати ритмічний супровід до пісні на дитячих інструментах, створити на них своєрідні «звукові картини», інсценувати пісню з елементами перевтілення, фантазувати й придумувати оригінальні образи у перебігу виконання художньо-практичної роботи; *візуальний матеріал* виконує *дидактичну функцію*, а не допоміжну суто ілюстративну, що конче важливо для усвідомлення і закріплення мистецьких знань і вмінь, адже репродукції мистецьких шедеврів, фотографії, педагогічні малюнки, ритмічні схеми-партитури є суттєвим джерелом художньої інформації; водночас логічно розміщені кольорові ілюстрації мають також естетико-виховну і загальнокультурну цінність, вони спрямовані на розвиток культури естетичного сприймання, смаку, художнього мислення; розроблений навчально-методичний апарат, що включає систему запитань і завдань різних рівнів і типів, актуалізує *практичну спрямованість* змісту, його зв'язок із життєдіяльністю **дітей молодшого шкільного віку**, з природним і культурним середовищем.

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством освіти і науки України до використання в навчальних закладах, зазначено в Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційних веб-сайтах Міністерства освіти і науки України (www.mon.gov.ua) та Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

Наголошуємо на тому, що навчальна діяльність учнів з дисциплін художньо-естетичного циклу проводиться в різних формах і пропонує ефективні методи, прийоми і форми організації процесу естетичного

виховання школярів, формування у них емоційно-ціннісного ставлення до себе, навколишнього світу і творів мистецтва.

Навчання образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва здійснюється відповідно до *педагогічних умов, під якими* розуміємо цілеспрямовано створені чи використовувані обставини мистецького навчання, які забезпечують досягнення його результативності. Серед них варто визначити такі: створення позитивної атмосфери навчання (адже почуття страху руйнує творчу ініціативу, перешкоджає можливостям розкриття особистості); досягнення діалогових засад взаємодії в навчальному процесі (педагог ставиться до учня як до суб'єкта, що здатен до саморегуляції, самореалізації відповідно до свого художньо-навчального пошуку); забезпечення пріоритету творчої практичної діяльності, що передбачає значущість і першочерговість практичних форм засвоєння мистецтва порівняно з теоретичними (підготовчі справи, ескізи, тематичні композиції, декоративно-прикладна діяльність повинна переважати над теоретичними способами вивчення мистецтва). Серед методів, застосовується метод *вербалізації змісту художніх творів* – сучасний метод навчання мистецтва, що зорієнтовано на досягнення глибшого розуміння учнем внутрішньої сутності художніх образів, характеристику смислового наповнення. Залучаючи учнів до словесного коментуванні образного змісту художніх творів, педагог активізує мистецьку увагу учнів, стимулює багаторазове сприймання образу, дозволяє глибоко усвідомлювати зміст твору в цілому та в деталях.

Основними й обов'язковими видами діяльності стають сприймання, аналіз-інтерпретація творів мистецтва та мистецька діяльність (художньо-практична, творча); *справи на розвиток спритності та гнучкості руки, справи на розвиток спостережливості та зорової пам'яті, справи на розвиток сприймання кольорів та відчуття колірних нюансів, справи на розвиток композиційних навичок; демонстрація художніх творів тощо.*

Результатом навчання в галузі художньо-естетичної освіти стає не тільки

естетичних цінностей і компетентностей – важливих складників естетично розвиненої особистості, що полягає в її здатності керуватися набутими художніми знаннями й уміннями, готовність використовувати отриманий досвід у самостійній практичній художньо творчій діяльності, згідно з загальнолюдськими естетичними ідеалами й власними світоглядними позиціями та естетичними смаками.

Професія вчителя предметів художньо-естетичного циклу наближена до мистецтва, адже підготовка до уроку потребує від педагогів потужної системи знань у галузі мистецтва та різноманітних умінь. Тому, на допомогу вчителю предметів художньо-естетичного циклу Сєрих Л. В. створені навчально-методичні посібники: «Сучасні підходи до уроку образотворчого мистецтва» (за результатами роботи обласної творчої групи 2007-2011 рр.). Посібник отримав Гриф МОН України (2013), у якому розкриті особливості викладання основних видів та жанрів мистецтва, подані творчі роботи, твори для сприймання, виконаний у зручному А-4 форматі, що дає можливість унаочнювати навчальний процес; «Із скарбниці Сумського художнього музею» (2013), що дає можливість збагатити учнів знаннями краєзнавчого характеру; «Сходинки до Парнасу: альбом творчих робіт учнів» (2013), у якому відображені результати навчальної діяльності учнів з образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва; «Викладання образотворчого мистецтва за новим державним стандартом: методичне забезпечення образотворчого мистецтва, календарно-тематичне планування уроків (6 клас): методичний посібник для вчителів образотворчого мистецтва» (2014); «Викладання образотворчого мистецтва за новим державним стандартом: методичне забезпечення образотворчого мистецтва, календарно-тематичне планування уроків (7 клас): методичний посібник для вчителів образотворчого мистецтва» (2015); «Естетичне виховання: середовищний підхід: навчально-методичний

посібник» (2015); «Професійна етика вчителя: навчально-методичний посібник» (2015) (співавтор В. Г. Чуркіна); статті: «Кружковая работа – самореалізація творчества підлітків» (2016) та «Квест – творческая интеллектуально логическая игра» (2016), які розміщено у часописах наукових міжнародних конференцій; розроблено спецкурс для вчителів мистецьких дисциплін «Мистецька спадщина Сумщини як засіб формування національної свідомості школярів» (2016); «Специфіка домашніх завдань на уроках образотворчого мистецтва: навчально-методичний посібник» (2016); Методика викладання мистецтва у 8 класі: навчальний посібник для вчителів предметів художньо-естетичного циклу (співавтори В.М. Бескорса, В.Г. Чуркіна) (2016); «Естетичне виховання підлітків засобами живопису: методичний посібник для вчителів, викладачів мистецтва» (2016).

Детальніше з посібниками можна ознайомитися на сторінці Серіх Л. В. на сайті, у репозитарії, у кабінеті передового педагогічного досвіду та в бібліотеці КЗ Сумський СОІШО.

Вектор освіти і виховання має спрямовуватись у площину цінностей особистісного розвитку особистості на основі виявлення художніх здібностей, формування різнобічних естетичних інтересів і потреб, становлення творчої індивідуальності кожного учня.

ТВОРИ ХУДОЖНИКІВ-БОЙЧУКІСТІВ

У МУЗЕЙНІЙ ЗБІРЦІ НАОМА

Сидоренко Андрій Вікторович

Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України

м. Київ

22 січня 2013 року в приміщенні Кафедри живопису та виставковій залі Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури відбулась виставка, присвячена творчості Івана Падалки. Окрім робіт художника з Національного художнього музею України, на ній були вперше представлені